

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 1

Fylke: Rogaland

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Rennesøy

Emne: Jord og Plog

Bygdelag: Sørbo

Oppskr. av: Haakon Galta

Gard: Galta

(adresse): Sørbo

G.nr. 3 Br.nr. 3

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

eiga røynsle

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

84 aar gamal - Galta Sørbo - Haarmann

SVAR

- 1 Her i vår bygd har de aldrig brukt annet jord plog. Jord kjennes vi ikke noget til.
- 2-3-4-5 falder da arden ikke er kjent
- 6 Skollerne paa plagen kalte vi "vandske"
- 7 Kjennes ikke de forskjellige typer ardstjær kjennes me ikke til
- 8-9-10-11-12 bortfalder.
- 13 Nu bruges kun moderne fabriksmede ploger en gik over fra de gamle hjemmegjorte for ca. 50 aar siden. De allar slæte ploger var laget av hjemmesmeder; men det er vel over 100 aar. siden blev der mere kompletterede smeder, som arbeidede hane ploger saaledes Praugstad paa Sandnes. Hans ploger var meget ukendt. Prisen var da fra 20 til 30 kroner pr. stk.
- 14 Den mest kjente plog i gamle dager var den saa= kalte grinaplog. Velbefjølun var vid og for Praugstadplogen paa en egen maade saa den ikke lagde sig saa meget muld paa dem. Velbefjøl av træ med jernbeslag har aldrig været brukt her. Leisten var altid av jern
- 15 Plogkaren havde altid en spade til aa renske vel= befjølun med for mødet. Man havde helst spadens stående i enden paa furun, og rensede plozen naar man kom ut med furun. Det var en almindelig spad

9912

4150

- 16 Her har aldrig været andre pløjer end med fast velhejlet
 saa man maatte kjøre pløjen som tilbage. Senere maatte
 man agere op i smale tæger og kjørte begge veier
- 17 Der var slaat en klas bag paa pløjen for at holde den
 fra jorden naar man kjørte tilbage. Hade ikke navn paa den
- 18 Her var aldrig noget andet end højeplod. Grunnen var
 vel at her er forholdsvis slet-tereng.
- 19 Man pløjede fra 3 til 4 tommer dybt. Man regulerede dyb-
 digangen med en skebesto av tre fremme paa hvidnen. Den
 var av tre. Senere fik man jernjæl. Man kalte det "Likken"
- 20 Der var nesten altid ristbill paa disse pløjer.
- 21 En pløg som bare bestod av en ristbill fast til
 et pløgsjælett til at de lodrette snit i jorden får en
 pløjede kjinner vi ikke til.
- 22 Nogen slide eller indledning til at kjøre pløjen
 i naar man drog kjinnerne fra, har aldrig været
 brukt her.
- 23 En pløg som har haft en del udbredelse og kjent under
 navn av Falkenstøppløjen eller Jørlsbergpløg er ikke
 kjent her.

I de sidste 40 aar siden vi fik velhejlet av pandrerstaal
 har her nesten udelukkende brukt "Kvernulandspløg"
 "Hyllingsstadpløg" eller "Nunderhaugspløg" Disse pløjer fab-
 rikeres alle paa Jæren og er gode pløjer. De arbeider
 baade grundpløjer og pløjer med to styre bag.

Her hos os er ordet "ard" ganske ukjent. Det er
 kun pløjen man kjinner. For ca. 50 aar siden
 fik man hypppløjen til at grave grøfter naar
 man satte poteter og en tid brukte man ogsaa
 disse hypppløjer til at grave poteterne op om høsten
 Denne hypppløg maa vel være som en slags ut-
 gave av "Arden"